

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
VERICA TRSTENJAK IŠVADA,
pateikta 2012 m. liepos 27 d.¹

Byla C-245/11

K

(Asylgerichtshof (Austrija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Reglamentas (EB) Nr. 343/2003 — Valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymas — 3 straipsnio 2 dalis — Suvereniteto išlyga — 15 straipsnis — Humanitarinė išlyga — Reglamento Nr. 343/2003 taikymas atsižvelgiant į pagrindines teises — Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnis — Kankinimo ir nežmoniško ar žeminančio elgesio arba baudimo uždraudimas — Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnis — Teisė į privatų ir šeimos gyvenimą“

I – Įžanga

1. Šis Austrijos *Asylgerichtshof* prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2003 m. vasario 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 343/2003, nustatančio valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus², aiškinimu. Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar valstybė narė, taikydama Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnyje įtvirtintą „humanitarinę išlygą“, privalo nagrinėti prieglobsčio prašymą vietoj valstybės narės, turinčios nagrinėti šį prašymą pagal pagrindinę taisyklę, net ir negavusi atitinkamo jos prašymo, jei pirmojoje valstybėje narėje esantys prieglobsčio prašytojo šeimos nariai, kuriems reikalinga pagalba, visiškai priklauso nuo prieglobsčio prašytojo paramos. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teiraujasi, ar pagal Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalį gali atsirasti valstybės narės, kuri iš principo nėra atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, pareiga prisidėti prie prieglobsčio prašymo nagrinėjimo tuo atveju, jei, prašymą ėmusis nagrinėti kitai valstybei narei, atsakingai pagal reglamentą, būtų pažeistas Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 3 straipsnis ar 8 straipsnis arba Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Pagrindinių teisių chartija) 4 straipsnis ar 7 straipsnis. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nori sužinoti, kaip tokiomis aplinkybėmis turėtų būti atsižvelgiama į Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) praktiką.

1 — Originalo kalba: vokiečių. Proceso kalba: vokiečių.

2 — OL L 50, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 109.

II – Teisinis pagrindas

A – Pagrindinių teisių chartija

2. Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnyje „Kankinimo ir nežmoniško ar žeminančio elgesio arba baudimo uždraudimas“ numatyta:

„Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas.“

3. Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnyje „Teisė į privatų ir šeimos gyvenimą“ nustatyta:

„Kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir komunikacijos slaptumas.“

B – Reglamentas Nr. 343/2003

4. Reglamento Nr. 343/2003 2 straipsnio i punkte nustatyta:

„Šiame reglamente:

- i) „šeimos nariai“ – jei šeima jau egzistavo kilmės šalyje, šie prašytojo šeimos nariai, esantys valstybių narių teritorijoje:
 - i) prieglobsčio prašytojo sutuoktinis arba su juo pastovius santykius palaikantis nesantuokinis partneris tais atvejais, kai atitinkamos valstybės narės teisės aktai ar praktika nesantuokines poras pagal jos įstatymą dėl užsieniečių tam tikru atžvilgiu prilygina santuokinėms poroms;
 - ii) i papunktyje nurodytų porų arba prašytojo pareiškėjo nepilnamečiai vaikai, jei jie yra nesusituokę ir priklausomi, taip pat nepaisant to, ar jie yra santuokiniai, ar nesantuokiniai, ar įvaikinti taip, kaip nustatyta nacionalinėje teisėje;
 - iii) tėvas, motina ar globėjas, kai prašytojas ar pabėgėlis yra nepilnametis ir nesusituokęs“.

5. Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės nagrinėja kiekvieno trečiosios šalies piliečio, bet kurios iš jų pasienyje ar jų teritorijose prašančio prieglobsčio, prašymą. Prašymą nagrinėja viena valstybė narė, būtent ta, kuri yra atsakinga pagal III skyriuje nustatytus kriterijus.

2. Nukrypdoma nuo šio straipsnio 1 dalies, kiekviena valstybė narė trečiosios šalies piliečio jai pateiktą prieglobsčio prašymą gali nagrinėti net tada, kai ji pagal šiame reglamente nustatytus kriterijus neatsako už tokį nagrinėjimą. Tokiu atveju ta valstybė narė tampa atsakinga valstybe nare, apibūdinta šiame reglamente, ir prisiima su tokia atsakomybe susijusias pareigas. Atitinkamais atvejais ji apie tai praneša anksčiau buvusiai atsakingai valstybei narei, atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrą atliekančiai valstybei narei arba valstybei narei, kurios buvo prašoma perimti prašytoją savo žinion arba jį atsiimti.

<...>“

6. Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnyje numatyta:

„1. Kiekviena valstybė narė, net jei ji ir nėra atsakinga pagal šiame reglamente nustatytus kriterijus, gali šeimos narius, taip pat kitus priklausomus giminaičius sujungti dėl humanitarinio pobūdžio priežasčių, ypač vadovaudamasi šeimos ar kultūriniais motyvais. Šiuo atveju ta valstybė narė kitos valstybės narės prašymu nagrinėja atitinkamo asmens prieglobsčio prašymą. Atitinkami asmenys turi duoti sutikimą.

2. Tais atvejais, kai atitinkamas asmuo yra priklausomas nuo kito asmens pagalbos dėl nėštumo ar naujagimio, sunkios ligos, didelės negalios ar senyvo amžiaus, valstybės narės paprastai laiko kartu arba sujungia prieglobsčio prašytoją su kitu giminaičiu, esančiu vienos iš valstybių narių teritorijoje, jeigu šeimos ryšiai egzistavo kilmės šalyje.

<...>

4. Tais atvejais, kai prašoma valstybė narė, į kurią taip kreipiamasi, pritaria prašymui, jai pereina atsakomybė už prašymo nagrinėjimą.

<...>“

III – Faktinės aplinkybės, procesas nacionaliniame teisme ir prejudiciniai klausimai

7. Pareiškėja pagrindinėje byloje (toliau – pareiškėja) neteisėtai atvyko į Lenkiją ir pateikė ten prieglobsčio prašymą. Nelaukdama procedūros pabaigos ji išvyko iš šios valstybės narės ir neteisėtai atvyko į Austriją, kur pateikė antrą prieglobsčio prašymą.

8. Austrijoje gyvena pareiškėjos sūnus su savo sutuoktine ir bendrais nepilnamečiais vaikais.

9. Ši sutuoktinė prieš daugelį metų trečiojoje šalyje išgyveno traumą sukėlusį įvykį, apie kurį papasakojo pareiškėjai.

10. Pareiškėja yra vienintelis asmuo šeimoje, žinantis apie savo marčios traumą, ir nuo to laiko yra artimiausia savo marčios patarėja ir draugė.

11. Jei būtų atskleistas to įvykio faktas, pareiškėjos marčiai kiltų pavojus būti sunkiai sužalotai ar net nužudytai, neva siekiant atkurti šeimos garbę.

12. Pareiškėjos marti nuolat gydoma psichiatrų ir psichoterapeutų. Ji gydoma stipriais medikamentais ir turi rimtų sveikatos sutrikimų.

13. Dėl ligų pareiškėjos marti negali užsiimti namų ruoša ir rūpintis vaikais, todėl Jaunimo apsaugos tarnyba grasino vaikus apgyvendinti atskirai. Atvykus pareiškėjai, to laikinai buvo atsisakyta.

14. Atvykusi į Austriją pareiškėja laikinai gyveno savo sūnaus šeimoje. Šiuo metu pareiškėja nebegyvena viename namų ūkyje su savo marčia ir vaikais.

15. *Bundesasylamt* (Federalinė prieglobsčio reikalų tarnyba) atmetė pareiškėjos Austrijoje pateiktą prieglobsčio prašymą kaip nepriimtina, motyvuodama tuo, kad ji nagrinėti kaip atsakinga valstybė narė turi Lenkija. Lenkija, Austrijai pateikus atitinkamą prašymą, sutiko pareiškėją priimti. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nagrinėja pareiškėjos skundą, kuriuo ji apskundė sprendimą atmesti jos prieglobsčio prašymą.

16. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, abejodamas Reglamento Nr. 343/2003 15 ir 3 straipsnių taikytinumu tokiu kaip pagrindinės bylos atveju, sustabdė bylos nagrinėjimą ir pateikė Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

1. Ar Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnis aiškintinas taip, kad pagal šio reglamento 6–14 straipsnius iš principo už prieglobsčio procedūrą neatsakinga valstybė narė privalo nagrinėti prieglobsčio prašytojos prašymą, jeigu šioje valstybėje narėje gyvena sunkiai serganti ir dėl kultūrinių aplinkybių nepalankioje padėtyje esanti jos marti arba dėl sunkios marčios ligos priežiūros reikalingi nepilnamečiai vaikaičiai ir prieglobsčio prašytoja yra pasiryžusi bei turi galimybių padėti marčiai ar vaikaičiams? Ar tai taikytina ir tuomet, kai nėra iš principo atsakingos valstybės narės prašymo pagal Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalies antrą sakinį?
2. Ar Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalis aiškintina taip, kad tokiu atveju, kaip aprašyta pirmajame klausime, iš principo neatsakinga valstybė narė privalomai tampa atsakinga valstybe narė, jei Reglamento Nr. 343/2003 nuostatose įtvirtinta kompetencija reikštų EŽTK 3 arba 8 straipsnio (Pagrindinių teisių chartijos 4 arba 7 straipsnis) pažeidimą? Ar tokiu atveju netiesiogiai aiškinant ir taikant EŽTK 3 arba 8 straipsnį (Pagrindinių teisių chartijos 4 arba 7 straipsnis) taikytinos nuo Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos nukrypstančios, t. y. platesnės, „nežmoniško elgesio“ ar „šėimos“ sąvokos?

IV – Procesas Teisingumo Teisme

17. 2011 m. gegužės 20 d. sprendimą dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2011 m. gegužės 23 d. Rašytinėje proceso dalyje pastabas pateikė pareiškėja, Čekijos Respublika, Lenkijos Respublika, Austrijos Respublika, Vengrijos Respublika, Italijos Respublika, Prancūzijos Respublika, Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė bei Europos Komisija. 2012 m. gegužės 8 d. surengtame posėdyje dalyvavo pareiškėjos, Austrijos Respublikos ir Komisijos atstovai.

V – Proceso dalyvių argumentai

18. Čekijos ir Austrijos vyriausybės mano, kad į prejudicinius klausimus reikia atsakyti taip, jog Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnis netaikomas, jei prieglobsčio prašytojas jau yra valstybės narės, kurioje siekia susijungti su šeimos nariais ir kurioje jau yra padavęs prieglobsčio prašymą, teritorijoje. Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalyje, jų teigimu, reglamentuojami atvejai, kai prieglobsčio prašytojas yra valstybės narės, kuri nėra atsakinga pagal III skyriuje nustatytus kriterijus, teritorijoje. Todėl nagrinėjamu atveju taikytina tik reglamento 3 straipsnio 2 dalis. Prancūzijos, Vengrijos, Jungtinės Karalystės ir Italijos vyriausybės taip pat laikosi nuomonės, kad tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, taikytina tik Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalis, tačiau tai motyvuoja tuo, kad nėra atsakingos valstybės narės prašymo perimti nagrinėjimą. Prancūzijos ir Vengrijos vyriausybės dėl Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalies taikymo laikosi pozicijos, kad valstybė narė savo nuožiūra gali pasirinkti, ar pasinaudoti 3 straipsnio 2 dalyje numatyta teise imtis nagrinėti prieglobsčio prašymą, tačiau pareiga pasinaudoti šia teise gali kilti tuomet, jei pažeidžiama Pagrindinių teisių chartija arba EŽTK. Čekijos, Jungtinės Karalystės ir Italijos vyriausybių nuomone, valstybių narių diskrecijai pagal Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalį prisidėti prie prieglobsčio prašymo nagrinėjimo Sąjungos teisė netaikoma. Tiesa, Čekijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės pažymi, kad Europos Sąjungos valstybės narės, kaip EŽTK susitariančios šalys, privalo laikytis šios tarptautinės sutarties.

19. Lenkijos vyriausybė, Komisija ir pareiškėja mano, kad į pirmąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip, jog Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalis taikytina tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje. Dėl atsakymo į antrąjį prejudicinį klausimą Lenkijos vyriausybė mano, kad valstybės narės visiškai laisvai gali nuspręsti, ar pasinaudoti Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalyje joms suteikta diskrecija, tačiau Komisija ir pareiškėja laikosi nuomonės, kad pagrindinių laisvių pažeidimo atveju gali egzistuoti pareiga perimti nagrinėjimą.

VI – Teisinis vertinimas

20. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti ne tik tai, kaip tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, taikyti Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalyje numatytą „suvereniteto išlygą“, bet ir tai, kaip taikyti šio reglamento 15 straipsnyje numatytą „humanitarinę išlygą“.

21. Toliau pirmiausia nagrinėsiu Reglamento Nr. 343/2003 tikslus ir 3 straipsnio 2 dalies bei 15 straipsnio vietą Reglamente Nr. 343/2003. Tuo remdamasi konkrečiai atsakysiu į abu prejudicinius klausimus.

A – Reglamento Nr. 343/2003 tikslai bei 3 straipsnio 2 dalies ir 15 straipsnio vieta Reglamente Nr. 343/2003

1. Esminiai Reglamento Nr. 343/2003 tikslai

22. Reglamentas Nr. 343/2003 pakeitė 1990 m. birželio 15 d. Dubline pasirašytą Konvenciją, nustatančią valstybę, atsakingą už vienoje iš Europos Bendrijų valstybių narių paduotų prieglobsčio prašymų nagrinėjimą³ (toliau – Dublino konvencija).

23. Esminius Reglamento Nr. 343/2003 tikslus Komisija detaliai išdėstė dar savo 2001 m. liepos 26 d. reglamento pasiūlyme⁴. Šio pasiūlymo aiškinamojo memorandumo 2.1 punktas „Tikslai“ skirtas tam, kad, viena vertus, būtų užtikrinta prieglobsčio teisė greitai, objektyviais kriterijais grindžiama ir suinteresuotam asmeniui teisinga procedūra, kita vertus, greitai nustatant vieną atsakingą valstybę narę, taip pat būtų užkirstas kelias piktnaudžiavimui, kai pateikiami pakartotiniai prašymai skirtingose valstybėse narėse.

24. Šie Komisijos suformuluoti esminiai tikslai atsispindi ir Reglamente Nr. 343/2003. Trečioje ir ketvirtoje konstatuojamosiose dalyse minimas svarbus tikslas – greitai, aiškiai ir veiksmingai nustatyti valstybę narę, atsakingą už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, kad būtų galima garantuoti veiksmingą procedūrą. Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje įtvirtintas pagrindinis principas, kad kiekvieną prieglobsčio prašymą nagrinėja viena valstybė narė. Viena vertus, taip užkertamas kelias atsirasti *refugees in orbit*, kai prieglobsčio prašytojai siunčiami iš vienos valstybės į kitą, taip gerokai sumenkinant jų teisę į prieglobstį. Kita vertus, apriojamas ir vadinamasis *asylum shopping*, kai panaikinama galimybė nekontroliuojamai keliauti naudojantis lygiagrečiomis arba viena po kitos einančiomis prieglobsčio procedūromis Europos Sąjungoje⁵.

3 — OL C 254, p. 1.

4 — Pasiūlymas dėl Tarybos reglamento dėl valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijų ir procedūros, COM(2001) 447 galutinis.

5 — M. Hermann (K. Hailbronner (leid.) „EU Immigration and Asylum Law“, Miunchenas, 2010, Reglamento Nr. 343/2003 komentaras, 1 straipsnis, 20 ir 21 punktai); C. Filzwieser, A. Sprung „Dublin II-Verordnung, Das Europäische Asylzuständigkeitssystem“, 3-iasis leidimas, 2010, 3 straipsnis, K6 punktas; B. Huber, R. Göbel-Zimmermann „Ausländer- und Asylrecht“, 2-asis leidimas, Miunchenas, 2008, 1885 punktas.

25. Be to, Reglamento Nr. 343/2003 šeštoje konstatuojamojoje dalyje pabrėžiama būtinybė išsaugoti šeimos vienybę, kiek tai suderinama su kitais reglamento tikslais. Septintoje konstatuojamojoje dalyje formuluojamas siekis suteikti galimybę vienai valstybei narei, nukrypstant nuo atsakomybės kriterijų, nagrinėti visų vienos šeimos narių prieglobsčio prašymus, kad padėtų šeimų nariams susijungti, kai tai būtina humanitariniais sumetimais.

26. Todėl, kaip numatyta Reglamento Nr. 343/2003 5 straipsnio 1 dalyje, jo trečiame skyriuje hierarchine tvarka (pirmiau taikytini kriterijai pateikti pirmiausia) pateikiami už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijai. Reglamento 6–8 straipsniuose įtvirtintas svarbiausias kriterijus – šeimos vienybės išsaugojimas – ir tik toliau, reglamento 9–12 straipsniuose, nustatomi kriterijai, pagal kuriuos valstybės narės atsakomybę grindžiama tuo, kad ji sudarė prieglobsčio prašytojui sąlygas atvykti į Europos Sąjungos teritoriją. Tokia atsakomybės nustatymo kriterijų išdėstymo tvarka padeda nustatyti atsakingą valstybę narę vadovaujantis vien objektyviais kriterijais ir atsižvelgti į tikslą išsaugoti šeimos vienybę. Be to, taip užkertamas kelias galimam piktnaudžiavimui tuo pat metu ar vieną po kito pateikiant kelis prieglobsčio prašymus ir galiausiai – tik viena valstybė narė pripažįstama atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą.

2. 3 straipsnio 2 dalies ir 15 straipsnio vieta Reglamento Nr. 343/2003 struktūroje

27. Pro reglamento leidėjo akis neprasprūdo tai, kad gali pasitaikyti atveju, kai atsakingos valstybės narės nustatymas griežtai laikantis minėtų kriterijų gali turėti nepriimtinių pasekmių. Siekiant išvengti tokių pasekmių, į reglamentą buvo įtrauktos dvi nuostatos, pagal kurias, nukrypstant nuo minėtos atsakomybės nustatymo kriterijų hierarchijos, leidžiama nustatyti kitos valstybės narės atsakomybę dėl ypatingų priežasčių: tai yra Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta „suvereniteto išlyga“ ir 15 straipsnyje įtvirtinta „humanitarinė išlyga“.

28. 2001 m. liepos 26 d. pasiūlyme dėl reglamento humanitarinę išlygą Komisija grindė tuo, kad ja visų pirma siekiama išvengti šeimos narių išskyrimo, kuris būtų neišvengiamas pažodžiui vadovaujantis atsakomybės nustatymo kriterijais, arba leisti išskirtiems šeimoms nariams susijungti. Juk, Komisijos teigimu, nors reglamente ir numatytos kelios privalomos nuostatos, kuriomis siekiama užtikrinti, kad šeimos nariai gyventų kuo arčiau vieni kitų ir būtų įmanoma išsaugoti šeimą, įmanomos įvairios situacijos, ir ne visas jas galima numatyti reglamente. Todėl humanitarine išlyga suinteresuotos ir valstybės narės, ir prieglobsčio prašytojai⁶.

29. Taigi, Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnyje, atsižvelgiant į jo genezę, numatyta reglamento III skyriuje reglamentuojamos atsakomybės nustatymo kriterijų hierarchijos išimtis.

30. Tas pat pasakytina ir apie Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalyje numatytą valstybės narės teisę prisidėti prie prieglobsčio prašymo nagrinėjimo. Šiuo atžvilgiu 2001 m. liepos 26 d. Komisijos pasiūlyme dėl reglamento sakoma, kad iš principo už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą neatsakinga valstybė narė gali pasinaudoti šia teise ir dėl politinių, ir dėl humanitarinių arba praktinių priežasčių⁷.

31. Taigi, Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnis ir 3 straipsnio 2 dalis – tai reglamento III skyriuje reglamentuojamos atsakomybės nustatymo kriterijų hierarchijos išimtis. 15 straipsnis buvo įtrauktas į reglamento IV skyrių „Humanitarinė išlyga“, tačiau 3 straipsnio 2 dalis yra II skyriuje „Bendrieji principai“. Tai, kad šis vienos išimties įtraukimas į reglamento II skyriuje reglamentuojamus bendruosius

6 — COM(2001) 447 galutinis (minėtas 4 išnašoje), 16 straipsnio paaiškinimas.

7 — Ten pat, 3 straipsnio paaiškinimas.

principus, o kitos – į atskirą IV skyrių nėra optimalus, rodo Komisijos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo siūloma priimti naują Reglamento Nr. 343/2003 redakciją⁸. Jame, siekiant aiškumo, siūloma patikslinus sujungti suvereniteto ir humanitarinę išlygą į vieną skyrių, pavadintą „Diskrecinės išlygos“⁹.

3. Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalies santykis su 15 straipsniu

32. Kol kas taip ir liko neaišku, koks yra Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalies ir 15 straipsnio tarpusavio santykis.

33. Čekijos ir Austrijos vyriausybės mano, kad lemiamas kriterijus, kada taikyti vieną, o kada kitą nuostatą, yra prieglobsčio prašytojo buvimo vieta. Jų manymu, Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalis taikytina tuomet, kai prieglobsčio prašytojas yra valstybėje narėje, kuri iš principo nėra atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, o Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnis – tais atvejais, kai prieglobsčio prašytojas yra valstybėje narėje, kuri iš principo atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, tačiau aplinkybės rodo, kad prieglobsčio procedūrą geriau vykdyti kitoje valstybėje. Šis pasiūlymas man neatrodo tinkamas.

34. Toks aiškinimas, pagal kurį, neatsižvelgiant į jokiais kitas aplinkybes, orientuojamasi tik į prieglobsčio prašytojo buvimo vietą, neatitinka jau minėtų Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio tikslų.

35. Kaip jau minėta, įtraukiant 15 straipsnį į Reglamentą Nr. 343/2003, svarbiausia buvo išsaugoti ar atkurti šeimos vienybę tokiais atvejais, kai taikyti III skyriuje reglamentuojamus atsakomybės nustatymo kriterijus būtų nehumaniška prieglobsčio prašytojo atžvilgiu. Dar pačiame pirmame 2001 m. liepos 26 d. Komisijos pasiūlyme dėl reglamento buvo siekiama sukurti bendrą nuostatą, kuri leistų išvengti šeimos narių išskyrimo¹⁰. Galiausiai priimta Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio redakcija aiškiai remiasi šiuo pasiūlymu. Humanitarinė išlyga taikoma iš esmės tuomet, kai siekiama sujungti šeimos narius arba išvengti jų išskyrimo¹¹.

36. Taigi, pagal savo kilmę ir tekstą Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnis yra specialioji nuostata, taikytina šeimos išsaugojimo sumetimais dėl humanitarinių priežasčių, o Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalis – tai bendra išimtiniais atvejais taikoma išlyga. Tai ypač matyti iš to, kad konkretūs Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalies taikymo atvejai, kitaip nei Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio, nėra tiksliai apibrėžti.

37. Dar vienas esminis Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalies ir 15 straipsnio skirtumas yra tai, kad pagal 3 straipsnio 2 dalį iš principo neatsakingoje valstybėje narėje jau yra pateiktas prieglobsčio prašymas, o pagal 15 straipsnį jis nebūtinai turi būti pateiktas.

38. Taigi apibendrinant konstatuotina, kad ir Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalis, ir 15 straipsnis yra specialiosios nuostatos, susijusios su valstybių narių savo nuožiūra priimamais sprendimais; jų taikymo sritys gali sutapti ir jos (atitinkamomis sąlygomis) gali būti taikomos lygiagrečiai. Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnis – tai specialioji nuostata, susijusi su valstybės

8 – Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai, COM(2008) 820 galutinis.

9 – Ten pat, aiškinamojo memorandumo 3 punktas.

10 – COM(2001) 447 galutinis (minėtas 4 išnašoje), anuometinio 16 straipsnio paaiškinimas.

11 – Šie tikslai atsispindi ir jau minėtame Komisijos pasiūlyme dėl naujos Reglamento Nr. 343/2003 redakcijos. Šiame pasiūlyme Komisija siūlo atskirti suvereniteto išlygą nuo humanitarinės išlygos taip, kad suvereniteto išlyga iš esmės turėtų būti taikoma dėl humanitarinių priežasčių ir išimtinėmis aplinkybėmis, o humanitarinė išlyga – tuomet, kai griežtai taikant privalomus kriterijus būtų išskirti šeimos nariai; žr. COM(2008) 820 galutinis (minėtas 8 išnašoje), aiškinamojo memorandumo 3 punktas.

narės savo nuožiūra priimamais sprendimais dėl humanitarinių prižasčių siekiant leisti susijungti šeimai, neatsižvelgiant į prieglobsčio prašytojo buvimo vietą, o šio reglamento 3 straipsnio 2 dalyje reglamentuojama teise valstybės narės gali pasinaudoti ir dėl kitų, ne tik dėl humanitarinių, prižasčių. 15 straipsnyje reglamentuojama humanitarinė išlyga nėra bendra išimtiniais atvejais taikoma nuostata; ji gali būti taikoma tik tuomet, kai valstybių narių teritorijoje yra prieglobsčio prašytojo šeimos narys.

B – Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

39. Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės prašo paaiškinti, ar tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, Austrijos Respublika pagal Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnį gali būti įpareigota nagrinėti pareiškėjos prieglobsčio prašymą vietoj valstybės narės, kuri, vadovaujantis 6–14 straipsnių taisyklėmis, įprastomis aplinkybėmis atsakinga už tokį nagrinėjimą, ir ar tai taikytina ir tuomet, kai nėra įprastomis aplinkybėmis atsakingos valstybės narės prašymo perimti nagrinėjimą.

40. Siekdama atsakyti į šį klausimą, pirmiausia nagrinėsiu Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalies ir 15 straipsnio 2 dalies santykį. Tada įvertinsiu, ar 15 straipsnio 2 dalį galima taikyti tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje. Kadangi, mano nuomone, į šį klausimą reikėtų atsakyti neigiamai, baigdamą atsakysiu į pirmąjį prejudicinį klausimą remdamasi Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalimi.

1. Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalies ir 15 straipsnio 2 dalies santykis

41. Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalyje valstybėms narėms suteikiama galimybė sujungti šeimos narius ir kitus priklausomus giminaičius dėl humanitarinio pobūdžio prižasčių, tuo tikslu nagrinėjant prieglobsčio prašymus, už kurių nagrinėjimą pagal III skyriuje nustatytas taisykles jos nėra atsakingos. Pagal 15 straipsnio 1 dalies antrą sakinį tam būtinas kitos valstybės narės prašymas. Be to, pagal 15 straipsnio 1 dalies trečią sakinį prieglobsčio prašytojas irgi turi duoti sutikimą.

42. Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalyje pateikti humanitarinių prižasčių pavyzdžiai. Bendras nuostatos kontekstas ir jos genezė rodo, kad 15 straipsnio 1 dalyje reglamentuojamos ir su humanitarinėmis prižastimis susijusios sąlygos, ir procedūra, o 15 straipsnio 2 dalyje pateikiami atvejai, kuriais iš esmės laikytina, kad egzistuoja humanitarinių prižasčių, kaip jos apibrėžiamos šioje nuostatoje, todėl turi būti taikoma humanitarinė išlyga.

43. Komisija dar savo 2001 m. liepos 26 d. pasiūlyme dėl reglamento rekomendavo tiksliau nustatyti, kokiais principais remiantis gali būti leista nukrypti nuo atsakomybės nustatymo kriterijų šeimos sujungimo sumetimais¹². Ši rekomendacija, kaip ir galutinė Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalies redakcija, atsirado remiantis 2000 m. spalio 31 d. Komiteto, įsteigto pagal Dublino konvencijos 18 straipsnį, sprendimo Nr. 1/2000¹³ 2 straipsnio 2 dalies ketvirtu sakiniu, kuriame buvo numatyta, kad Dublino konvencijos galiojimo laikotarpiu šeimą sujungti paprastai privaloma tais atvejais, kurie dabar išvardyti Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalyje.

12 — COM(2001) 447 galutinis (minėtas 4 išnašoje), 16 straipsnio paaiškinimas.

13 — 2000 m. spalio 31 d. Komiteto, įsteigto pagal Dublino konvencijos 18 straipsnį, sprendimas Nr. 1/2000 dėl atsakomybės už šeimos narius perdavimo pagal minėtos konvencijos 3 straipsnio 4 dalį ir 9 straipsnį, OL L 281, p. 1. Šio sprendimo antroje konstatuojamojoje dalyje pažymima, kad valstybė narė, vadovaudamasi Dublino konvencijos 3 straipsnio 4 dalimi ir 9 straipsniu, gali nagrinėti prieglobsčio prašymą net ir tais atvejais, kai toks nagrinėjimas nėra jos pareiga pagal šioje konvencijoje apibrėžtus kriterijus. Sprendime Nr. 1/2000 kaip tikslas minimas siekis priimti šių normų aiškinimo ir taikymo nuostatas šeimos narių prieglobsčio prašymų atžvilgiu.

44. Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalies ir 15 straipsnio 2 dalies atskyrimo priežastimi reikėtų laikyti tai, kad reglamento leidėjas suvokė, jog gali susiklostyti nesuskaičiuojama daugybė kuo įvairiausių situacijų, kuriomis gali būti taikoma humanitarinė išlyga, ir visoms joms numatyti po specialiąją nuostatą tiesiog neįmanoma¹⁴. Galima prisiminti, pvz., prieglobsčio prašytojus iš teritorijų, kadaise priklausiusių buvusioms kolonijinėms valstybėms, kurių įtaka kai kurių prieglobsčio prašytojų kilmės šalių kultūrai ryški dar ir šiandien; svarbi aplinkybė gali būti ir prieglobsčio prašytojų kalbos mokėjimas, galintis tapti svarbiu veiksniu siekiant šeimos sujungimo¹⁵. Ar tokiais atvejais egzistuoja humanitarinių priežasčių sujungti šeimą, valstybės narės turi įvertinti vadovaudamosi Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalimi. Minėto reglamento 15 straipsnio 2 dalyje patikslinama, kokioms esminėms gyvenimiškoms situacijoms susiklosčius ypatingos aplinkybės yra tokios svarios, kad paprastai laikytina, jog yra humanitarinių priežasčių sujungti šeimą, kaip numatyta reglamento 15 straipsnio 1 dalyje.

45. Šią analizę patvirtina išvada, kad Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalyje, priešingai nei 15 straipsnio 1 dalyje, be išvardytų atskirų atvejų, kuriais paprastai laikytina, kad egzistuoja humanitarinių priežasčių, daugiau nenumatyta jokių sąlygų. 15 straipsnio 2 dalyje nenumatyta, kad atsakomybė išnagrinėti prieglobsčio prašymą atitenka kitos valstybės narės prašymu ir sutikus atitinkamiems asmenimis. Jei pirmąsias dvi 15 straipsnio dalis laikytume viena nuo kitos nepriklausančiomis nuostatomis, pasekmė būtų tokia, kad kaip tik ypač sudėtingais atvejais prieglobsčio prašymą nagrinėtų valstybė narė, kuri pagal III skyriaus kriterijus visiškai nėra už tai atsakinga, o prieglobsčio prašytojas neturėtų jokios galimybės išsakyti savo nuomonės. Akivaizdu, kad reglamento leidėjas to visiškai nesiekė.

46. Taigi Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalyje išvardijamos ir patikslinamos humanitarinės priežastys, minėtos 15 straipsnio 1 dalyje.

47. Esminis Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalies ir 15 straipsnio 2 dalies skirtumas – tai valstybėms narėms suteikta diskrecija. Sprendimus priimančių institucijų diskrecija 15 straipsnio 2 dalyje numatytais atvejais, palyginti su numatytais 15 straipsnio 1 dalyje, yra smarkiai apribota. 15 straipsnio 2 dalyje apibūdinami atvejai, kuriais šeima paprastai turi būti sujungta. Tokiu atveju sprendimas šeimos nesujungti gali būti priimtas tik išimtiniais atvejais, kai yra ypatingų jį pateisinančių aplinkybių¹⁶. Jei, nepaisant to, kad susiklostė 15 straipsnio 2 dalyje minimos aplinkybės, manoma, jog humanitarinės priežasties nėra, tą būtina specialiai pagrįsti.

48. Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalyje, priešingai, valstybėms narėms suteikiama laisvė kiekvienu konkrečiu atveju priimti sprendimą savo nuožiūra; visus reikšmingus veiksmus valstybė narė apsvarsto pati. Juk sąvokos „humanitarinis“ ir „šeimos ar kultūriniai motyvai“ – tai neapibrėžtos teisės sąvokos, kurias galima lanksčiai taikyti įvairioms su šeima susijusioms situacijoms. Šią, palyginti su 15 straipsnio 2 dalyje numatyta, gerokai išplėstą diskreciją galima paaiškinti humanitarinės išlygos tikslu – atsižvelgiant į Pagrindinių teisių chartijos ir EŽTK reikalavimus, apimti gyvenimiškas situacijas, kurių dėl daugybės galimų konkrečių variantų ir aplinkybių neįmanoma detaliai apibrėžti *ex ante*.

14 — Žr. COM(2001) 447 galutinis (minėtas 4 išnašoje), 16 straipsnio paaiškinimas.

15 — Žr. C. Filzwieser, A. Sprung (minėta 5 išnašoje), 15 straipsnis, K8 punktą.

16 — Žr. C. Filzwieser, A. Sprung (minėta 5 išnašoje), 15 straipsnis, K11 punktą; K. Hailbronner, C. Thiery „Schengen II und Dublin. Der zuständige Asylstaat in Europa“, ZAR, 1997, p. 57.

2. Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalis tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, netaikytina

49. Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalies tekste nustatyta, kad tais atvejais, kai „atitinkamas asmuo“ yra priklausomas nuo „kito asmens“ pagalbos dėl nėštumo ar naujagimio, sunkios ligos, didelės negalios ar senyvo amžiaus, valstybės narės paprastai laiko kartu arba sujungia prieglobsčio prašytoją su kitu giminaičiu, esančiu vienos iš valstybių narių teritorijoje, jeigu šeimos ryšiai egzistavo kilmės šalyje.

50. Į klausimą, ką reiškia Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalyje minimi „atitinkamas asmuo“ ir „kitas asmuo“, galima nesunkiai atsakyti remiantis šio reglamento 15 straipsnio 1 dalimi. Juk pagal 15 straipsnio 1 dalies antrą sakinį valstybė narė, kuri įprastomis aplinkybėmis nėra atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, kitos valstybės narės prašymu nagrinėja „atitinkamo asmens“ prieglobsčio prašymą esant šioje dalyje minimoms sąlygoms. Tai reiškia, kad „atitinkamas asmuo“, minimas 15 straipsnio 1 dalyje, yra prieglobsčio prašymą pateikęs asmuo.

51. Todėl, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalies ir 15 straipsnio 2 dalies sisteminių ryšių, laikytina, kad „atitinkamas asmuo“, minimas 15 straipsnio 2 dalyje, yra prieglobsčio prašytojas, o „kitas asmuo“, minimas šioje nuostatoje, yra prieglobsčio prašytojo šeimos narys ar kitas priklausomas giminaitis.

52. Taigi, sprendžiant iš Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalies formuluotės, ji negali būti taikoma tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, nes pagrindinėje byloje ne prieglobsčio prašytoja yra priklausoma nuo vienoje iš valstybių narių esančio šeimos nario pagalbos, o veikiau šeimos narys yra priklausomas nuo prieglobsčio prašytojos pagalbos.

53. Mano manymu, nėra jokių teleologinių priežasčių šį Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalies pažodinį ir sisteminių aiškinimą papildyti taip, kad ši išimtis turi būti taikoma ir tais atvejais, kai vienoje iš valstybių narių esantis šeimos narys yra priklausomas nuo prieglobsčio prašytojo pagalbos.

54. Tam netrukdo ir aplinkybė, kad Komisijos reglamento Nr. 1560/2003, nustatančio Reglamento (EB) Nr. 343/2003 taikymo taisyklės¹⁷, 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalis taikoma ir tuomet, kai prieglobsčio prašytojas yra priklausomas nuo giminaičio, esančio kitoje valstybėje narėje, ir tuomet, kai giminaitis, esantis kitoje valstybėje narėje, yra priklausomas nuo prieglobsčio prašytojo. Juk Reglamentas Nr. 1560/2003 – tai įgyvendinimo reglamentas, galintis tik papildyti arba patikslinti pagrindinio reglamento nuostatas, tačiau jų iš esmės nekeičiantis.

55. Todėl belieka dar kartą pakartoti, kad Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 2 dalis negali būti taikoma tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje.

3. Dėl Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalies taikymo tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje

56. Pagal Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalį kiekviena valstybė narė, net jei ji ir nėra atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą pagal šio reglamento III skyriuje nustatytus kriterijus, gali šeimos narius ir kitus priklausomus giminaičius sujungti dėl humanitarinio pobūdžio priežasčių; prieglobsčio prašymą ji nagrinėja kitos valstybės narės prašymu ir sutikus atitinkamam asmeniui. Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 4 dalyje patvirtinama, kad tokiu atveju valstybei narei, į kurią kreipiamasi, atitenka atsakomybė už prašymo nagrinėjimą.

17 — 2003 m. rugsėjo 2 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1560/2003, nustatantis išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 343/2003 taikymo taisykles, OL L 222, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 200.

57. Norint atsakyti į klausimą, ar tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, iš šios nuostatos gali kilti Austrijos Respublikos pareiga nagrinėti pareiškėjos prieglobsčio prašymą, visų pirma reikia išsiaiškinti:

- ar pareiškėja gali būti priskirta prie šeimos narių, minimų Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalyje,
- ar ir, jei taip, kokiomis aplinkybėmis 15 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybė nagrinėti prieglobsčio prašymą valstybei narei, kuri pagal III skyriaus kriterijus už tokį nagrinėjimą nėra atsakinga, gali virsti pareiga
- ir ar tokios pareigos nagrinėti prieglobsčio prašymą egzistavimo atveju gali būti nepateiktas prašymas perimti nagrinėjimą.

58. Šiuos tris klausimus dabar ir aptarsiu.

a) Pareiškėja gali būti priskirta prie šeimos narių, minimų Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalyje

59. Pagal Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalį valstybė narė šioje nuostatoje numatytais sąlygomis, siekdama išnagrinėti prieglobsčio prašymus, gali sujungti „šeimos narius, taip pat kitus priklausomus giminaičius“.

60. Reglamento Nr. 343/2003 2 straipsnio i punkte pateikta palyginti siaura sąvokos „šeimos nariai“ teisinė apibrėžtis, kuri neapima anytos ir marčios santykių. Kyla klausimas, ar 15 straipsnio 1 dalyje minimiems šeimos nariams reikėtų taikyti platesnę negu apibrėžta 2 straipsnio i punkte šeimos sąvoką.

61. Mano manymu, į šį klausimą reikia atsakyti teigiamai. Tiesa, palyginus Reglamento Nr. 343/2003 versiją vokiečių kalba su versijomis kitomis kalbomis matyti, kad 15 straipsnio 1 dalyje minimo „Familienmitglied“ sąvoka atitinka Reglamento Nr. 343/2003 2 straipsnio i punkte minimą sąvoką „Familienangehöriger“¹⁸. Tačiau greta minimi „kiti“ giminaičiai (*Familienangehörige*), o tai reiškia, kad šiuo atveju 2 straipsnio i punkte pateikta apibrėžtis nėra reikšminga. Tai patvirtina ir versija anglų kalba, kurioje šioje vietoje kalbama apie „other dependent relatives“.

62. Šie samprotavimai rodo, kad pareiškėja gali būti priskirta prie „šeimos narių, taip pat kitų priklausomų giminaičių“, kaip jie suprantami pagal Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalį.

b) Dėl aplinkybių, kuriomis Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybė nagrinėti prieglobsčio prašymą gali virsti pareiga

63. Kaip minėjau 2011 m. rugsėjo 22 d. išvadoje byloje *N. S.*¹⁹ ir ką 2011 m. gruodžio 21 d. sprendime šioje byloje patvirtino Teisingumo Teismas²⁰, valstybės narės sprendimas nagrinėti prieglobsčio prašymą pagal Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalį laikytinas nacionaline Reglamento Nr. 343/2003 įgyvendinimo priemone, kaip numatyta Pagrindinių teisių chartijos 51 straipsnio 1 dalyje; tai reiškia, kad valstybės narės, priimdamos šį sprendimą, turi vadovautis Pagrindinių teisių chartijos reikalavimais.

18 — Versijoje anglų kalba Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalyje ir 2 straipsnio i punkte vartojama viena sąvoka „family members“. Viena sąvoka vartojama ir versijose prancūzų bei ispanų kalbomis.

19 — 2011 m. rugsėjo 22 d. išvada byloje *N. S.* (C-411/10, 2011 m. gruodžio 21 d. sprendimas, Rink. p. I-13905, 69 ir paskesni punktai).

20 — 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *NS ir kt.* (C-411/10 ir C-493/10, Rink. p. I-13905, 64 ir paskesni punktai).

64. Šis vertinimas tinka ir Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnyje numatytai humanitarinei išlygai: valstybės narės sprendimas nagrinėti prieglobsčio prašymą pagal Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalį laikytinas nacionaline Reglamento Nr. 343/2003 įgyvendinimo priemone, kaip numatyta Pagrindinių teisių chartijos 51 straipsnio 1 dalyje; tai reiškia, kad valstybė narė, priimdama šį sprendimą, turi vadovautis Pagrindinių teisių chartijos reikalavimais.

65. Atsižvelgiant į šį reikalavimą paisyti Pagrindinių teisių chartijos, tam tikromis aplinkybėmis valstybės narės gali privalėti imtis nagrinėti prieglobsčio prašymą dėl humanitarinių priežasčių pagal Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio reikalavimus, jei akivaizdu, kad priešingu atveju kiltų rimta grėsmė, jog nepateisinamai bus apribotos Pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintos prieglobsčio prašytojo teisės²¹.

66. Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo prašyme daro nuorodą į galimą Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnyje įtvirtinto nežmoniško ar žeminančio elgesio draudimo pažeidimą ir į Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnyje įtvirtintą privataus ir šeimos gyvenimo apsaugą.

67. Dėl galimo Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnio pažeidimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas aiškina, kad pagrindinėje byloje, jeigu Austrija nebūtų atsakinga už pareiškėjos prieglobsčio suteikimo procedūrą, pareiškėja būtų perduota Lenkijai. Dėl to pareiškėja būtų atskirta nuo pagalbos reikalingos marčios, o tai galėtų lemti marčios sveikatos pablogėjimą ir pavojų jai. Dėl galimo Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnio pažeidimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad jei pareiškėja būtų perduota Lenkijai, ji būtų atskirta nuo savo mažamečių vaikaičių, kuriems savo ruožtu dėl nepakankamos priežiūros grėstų atskyrimas nuo motinos²².

68. Sprendimą, ar pagrindinėje byloje gresia rimtas Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnio pažeidimas, galiausiai turės priimti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tačiau pažymėtina, kad Pagrindinių teisių chartijoje įtvirtinto nežmoniško ar žeminančio elgesio draudimo pažeidimo sąlyga yra pagal intensyvumą ir trukmę pakankamai sunkaus fizinio ar psichinio pobūdžio skausmo ar kančios sukėlimas²³. Tiesiogiai iš valstybės institucijų nei pareiškėjai, nei jos marčiai tai negresia. Nuogaštauti reikėtų nebent dėl netiesioginių pasekmių marčios gyvenimui ir egzistencijai.

69. Tokiomis aplinkybėmis laikytina, kad pagal Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnį valstybės narės gali būti įpareigos apsaugoti asmenis nuo kitų privačių asmenų sukeltamų kankinimų ir nežmoniško ar žeminančio elgesio²⁴, tačiau, mano manymu, abejotina, ar tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, neigiamos pareiškėjos perdavimo Lenkijai pasekmės marčios gyvenimui ir

21 — Dėl panašios valstybių narių pareigos pasinaudoti Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalyje suteikta teise prisidėti prie prieglobsčio prašymo nagrinėjimo, siekiant išvengti rimtos grėsmės, kad bus pažeistos Pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintos prieglobsčio prašytojų teisės, žr. mano išvadą byloje *N. S.* (minėta 19 išnašoje, 116 ir paskesni punktai). Teisingumo Teismo pozicija sprendime byloje *N. S.* šiuo atžvilgiu buvo gana santūri (ypač žr. 20 išnašoje minėto Sprendimo *N. S. ir kt.* 82 punktą), bet vis dėlto jis priėjo prie išvados, kad valstybė narė, kurioje yra prieglobsčio prašytojas, tačiau kuri nėra atsakinga už jo prieglobsčio prašymo nagrinėjimą pagal Reglamento Nr. 343/2003 III skyriaus taisykles, privalo užtikrinti, kad dėl nepagrįstai ilgai trunkančios atsakingos valstybės narės nustatymo procedūros nebūtų dar labiau pažeistos šio prašytojo pagrindinės teisės; jei būtina, tokia valstybė narė turi pati nagrinėti prašymą laikydamasi Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalyje nustatytos tvarkos (98 punktas). Žr. ir šios išvados 84 bei paskesnius punktus.

22 — Visų pirma žr. nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 33, 41 ir 45 punktus.

23 — Žr. D. Jarass „Charta der Grundrechte der Europäischen Union“, Miunchenas, 2010, 4 straipsnis, 8 punktas; C. Callies (C. Callies, M. Ruffert (leid.) „EUV/AEUV“, 4-asis leidimas, Miunchenas, 2011, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnis, 8 ir paskesni punktai).

24 — Pagal nusistovėjusią EŽTT praktiką EŽTK 1 straipsnyje nustatyta susitariančiųjų šalių pareiga kiekvienam jų jurisdikcijai priklausančiam asmeniui garantuoti konvencijoje numatytas teises ir laisves, taikoma kartu su EŽTK 3 straipsniu, lemia reikalavimą, kad valstybės imtūsi priemonių užtikrinti, kad jų jurisdikcijai priklausantys asmenys nepatirtų kankinimų ar nežmoniško arba žeminančio elgesio ar baudimo, įskaitant ir tokių privačių asmenų elgesį. Žr., pvz., 2011 m. gegužės 1 d. EŽTT sprendimą *Ebcin prieš Turkiją* (pareiškimas Nr. 19506/05, 35 punktas), 2001 m. gegužės 10 d. EŽTT sprendimą *Z. ir kt. prieš Jungtinę Karalystę* (pareiškimas Nr. 29392/95, 73 punktas) ir 1998 m. rugsėjo 23 d. EŽTT sprendimą *A. prieš Jungtinę Karalystę* (pareiškimas Nr. 25599/94, 22 punktas).

egzistencijai yra pakankamai rimtos, kad būtų galima taikyti Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnį. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės kuo tiksliau įvertinti, ar pareiškėjos perdavimo Lenkijai pasekmės marčios gyvenimui ir egzistencijai gali būti laikomos nežmoniškomis ar žeminančiomis, kaip tai suprantama pagal Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnį.

70. Jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visgi prieitų prie išvados, kad marčia gresia rimtas pavojus, jog bus pažeistos jos Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnyje įtvirtintos teisės, Austrijos Respublikai turi būti suteikta pakankama diskrecija pasirinkti tinkamas apsaugos priemonės²⁵. Netgi tuomet, jei tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, būtų galima daryti išvadą, kad iš Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnio kyla pozityvi Austrijos Respublikos pareiga užkirsti kelią grėsmei, kuri dėl pareiškėjos perdavimo Lenkijai gali kilti marčiai, Austrijos Respublika turėtų galėti pati rinktis tinkamas apsaugos priemones.

71. Iš to tiesiogiai darytina išvada, kad draudimo perduoti pareiškėją Lenkijai negalima kildinti iš Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnio net ir tuomet, jei ši pagrindinė teisė tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, reikštų, kad Austrijos Respublika privalo imtis pozityvių veiksmų marčiai apsaugoti. Nes tokiu atveju Austrijos Respublika galėtų laisvai pasirinkti bet kokią kitą priemonę marčiai apsaugoti.

72. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, klausimo, ar Austrijos Respublika, siekdama išvengti Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnyje uždrausto nežmoniško ar žeminančio elgesio kito nei pareiškėja asmens atžvilgiu, gali būti įpareigota nagrinėti jos prieglobsčio prašymą dėl humanitarinių priežasčių, laikydamosi Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio reikalavimų, nagrinėti nebereikia.

73. Dėl galimo Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnyje įtvirtintos teisės į šeimos gyvenimą pažeidimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo pareiškėjos, kaip senelės, santykius su savo vaikaičiais. Be to, jis pažymi, kad, perdavus pareiškėją Lenkijai, vaikaičiai gali būti atskirti nuo motinos, taikant jaunimo gerovės užtikrinimo priemones.

74. Norint tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, taikyti Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnį, reikia daryti išvadą, kad teisė į šeimos gyvenimą apima pareiškėjos, kaip senelės, santykius su vaikaičiais, juolab kad šeimos nariai nebūtinai turi gyventi kartu²⁶. Taigi negalima atmesti galimybės, kad perdavus pareiškėją Lenkijai būtų pažeista jos teisė į šeimos gyvenimą, kaip ji suprantama pagal Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnį.

75. Tiesa, tokį pažeidimą būtų galima pateisinti Pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnio 1 dalies ir 3 dalies reikalavimais. Pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad bet koks teisės į šeimos gyvenimą įgyvendinimo ribojimas turi būti numatytas įstatymo²⁷, nekeisti šios teisės esmės ir atitikti proporcingumo principą. Kadangi pareiškėja Lenkijai būtų perduota vykdant Reglamento Nr. 343/2003 nuostatą dėl už jos prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymo, šis perdavimas turėtų teisinį pagrindą. Be to, Sprendime *N. S. ir kt.* Teisingumo Teismas yra pažymėjęs, kad nukrypti nuo Reglamento Nr. 343/2003 III skyriuje nustatytų taisyklių, net ir esant pagrindinės teisės ribojimui, galima tik išimtinėmis aplinkybėmis²⁸. Tokiu atveju, kaip nagrinėjamas

25 — Šiuo atžvilgiu žr. ir nusistovėjusią EŽTT praktiką, pagal kurią priemonės, kurių turi imtis valstybės, siekiamos užkirsti kelią EŽTK 1 straipsnio ir 3 straipsnio netiesioginiams pažeidimams, privalo garantuoti „veiksmingą apsaugą“ ir apimti „tinkamus veiksmus“, siekiant užkirsti kelią tokiems pažeidimams, apie kuriuos institucijos žinojo arba turėjo žinoti; 2012 m. sausio 31 d. EŽTT sprendimas *Karaman ir kt. prieš Turkiją* (pareiškimas Nr. 60272/08, 46 punktas) ir 2006 m. spalio 12 d. EŽTT sprendimas *Mubilanzila Mayeka ir Kaniki Mitunga prieš Belgiją* (pareiškimas Nr. 13178/03, 53 punktas). Be to, EŽTT 2009 m. birželio 9 d. Sprendime *Opuz prieš Turkiją* (pareiškimas Nr. 33401/02, 165 punktas) aiškiai patvirtino, kad EŽTT negali už atsakingas nacionalines institucijas nuspręsti, kokių įmanomų priemonių atitinkama valstybė narė privalo imtis norėdama atlikti savo pozityvias apsaugos pareigas, numatytas EŽTK 4 straipsnyje.

26 — Žr. D. Jarass (minėta 23 išnašoje), 7 straipsnis, 21 punktas.

27 — Dėl šio reikalavimo, kad pagrindinių teisių ribojimas turi turėti teisinį pagrindą, Pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintų teisių apribojimus turi numatyti ES teisės aktų arba nacionalinės teisės aktų leidėjas.

28 — Žr. Sprendimą *N. S. ir kt.* (minėtas 20 išnašoje, 82 punktas).

pagrindinėje byloje, į šią išvadą reikėtų atsižvelgti turint galvoje teisės į šeimos gyvenimą pažeidimo proporcingumo²⁹ bei šios teisės esmės paisymo vertinimą³⁰. Taigi tik ypač griežtas teisės į šeimos gyvenimą ribojimas gali būti laikomas neleistinu ribojimu, galinčiu keisti Reglamente Nr. 343/2003 nustatytas atsakomybės nustatymo taisyklės.

76. Dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo samprotavimų apie gresiantį vaikų atskyrimą nuo marčios, jei pareiškėja būtų perduota Lenkijai, pažymėtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atkreipia dėmesį į tai, jog toks atskyrimas gali įvykti taikant jaunimo gerovės užtikrinimo priemones³¹. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat užsimena, kad tai būtų teisėtas marčios atskyrimas nuo vaikų³². Atsižvelgiant į tai, kad Austrijos Respublika yra EŽTK susitariančioji šalis, darytina prielaida, kad vaikaičių atskyrimas nuo motinos, vykdomas taikant jaunimo gerovės užtikrinimo priemones ir teisėtas pagal Austrijos Respublikos įstatymus, paprastai nėra nepateisinamas anūkų ir marčios teisės į šeimos gyvenimą ribojimas pagal Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnį. Tokiomis aplinkybėmis nebereikia nagrinėti ir klausimo, ar Austrijos Respublika, siekdama išvengti kito asmens nei pareiškėja pagrindinės teisės į šeimos gyvenimą pažeidimo, gali būti įpareigota nagrinėti jos prieglobsčio prašymą dėl humanitarinių priežasčių, laikydamosi Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio reikalavimų.

77. Apibendrinant galima konstatuoti, kad valstybės narės išimtinėmis aplinkybėmis gali būti įpareigos pasinaudoti savo teise nagrinėti prieglobsčio prašymą dėl humanitarinių priežasčių, laikydamosi Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio reikalavimų, jei akivaizdu, kad priešingu atveju kiltų rimta grėsmė, jog nepateisinamai bus apribotos Pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintos prieglobsčio prašytojo teisės.

c) Prašymo perimti nagrinėjimą būtinumas esant perėmimo pareigai

78. Pagal Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalį valstybė narė, siekdama nagrinėti prieglobsčio prašymus, dėl šioje nuostatoje minimų humanitarinių priežasčių gali sujungti šeimos narius ir kitus priklausomus giminaičius, jei atitinkami asmenys su tuo sutinka ir jei yra kitos valstybės narės prašymas perimti nagrinėjimą.

79. Sprendžiant iš reglamento formuluotės, tam, kad būtų galima taikyti humanitarinę išlygą, būtinas kitos valstybės narės prašymas perimti nagrinėjimą.

80. Mano manymu, šis prašymas būtinas todėl, kad atskiros valstybės narės, nagrinėdamos prieglobsčio prašymus, galėtų derinti savo veiksmus. Visų pirma reikia atkreipti dėmesį, kad atsakomybės už prieglobsčio procedūros vykdymą klausimas pagal Reglamentą Nr. 343/2003 turi būti išspręstas kuo skubiau ir vieningiau. Tokiomis aplinkybėmis, mano nuomone, prašymas perimti nagrinėjimą svarbus pirmiausia todėl, kad juo skirtingos valstybės narės, dalyvaujančios vienoje prieglobsčio procedūroje, tarpusavyje gali išsiaiškinti, kas perims prieglobsčio prašymo nagrinėjimą pagal Reglamento Nr. 343/2003 reikalavimus.

29 — Proporcingumas vertinamas remiantis trijų pakopų schema, pagal kurią vertinamas ne tik pagrindinės teisės pažeidimo tinkamumas ir būtinumas, bet ir pagrįstumas.

30 — Dėl esmės garantavimo netgi kyla klausimas, ar, be trijų pakopų proporcingumo kontrolės, ji dar gali turėti savarankišką reikšmę (žr. T. Kingreen (C. Callies, M. Ruffert (leid.) „EUV/EGV“, 4-asis leidimas, Miunchenas, 2011, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnis, 64 punktas; D. Jarass (minėta 23 išnašoje), 52 straipsnis, 45 punktas). Jei ribojimas toks griežtas, kad visiškai nepaisoma atitinkamos pagrindinės teisės esminių sudedamųjų dalių ir taip pažeidžiama jos esmė, paprastai jis gali būti kritikuojamas kaip nepagrįstas ir todėl neproporcingas.

31 — Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 41 punktas.

32 — Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 46 punktas.

81. Todėl reikalavimo, kad turi būti prašymas perimti nagrinėjimą, negalima atsisakyti net ir tuomet, kai viena valstybė narė išimtinėmis aplinkybėmis yra įpareigota pasinaudoti savo teise nagrinėti prieglobsčio prašymą dėl humanitarinių priežasčių, laikydamosi Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio reikalavimų. Tiesa, tokiu atveju 15 straipsnio 1 dalyje nustatytą reikalavimą, kad būtų pateiktas prašymas perimti nagrinėjimą, reikėtų suprasti taip, kad perimti nagrinėjimą privalanti valstybė narė, aiškinant ir taikant Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnį atsižvelgiant į pagrindines teises, privalo informuoti kitą prieglobsčio procedūroje dalyvaujančią valstybę narę apie faktines ir teises aplinkybes ir paprašyti sutikimo perimti prieglobsčio procedūros vykdymą.

4. Išvada

82. Atsižvelgiant į mano išdėstytus samprotavimus, į pirmąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip: valstybė narė išimtinėmis aplinkybėmis gali būti įpareigota pasinaudoti savo teise nagrinėti prieglobsčio prašymą dėl humanitarinių priežasčių, laikydamosi Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio reikalavimų, jei akivaizdu, kad priešingu atveju kiltų rimta grėsmė, jog bus nepateisinamai apribotos Pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintos prieglobsčio prašytojo teisės. Jei tokiu atveju nebūtų pateiktas Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje minimas prašymas perimti nagrinėjimą, valstybė narė, privalanti perimti nagrinėjimą, privalėtų informuoti kitą prieglobsčio procedūroje dalyvaujančią valstybę narę apie faktines ir teises aplinkybes ir paprašyti sutikimo perimti prieglobsčio procedūros vykdymą.

C – Dėl antrojo prejudicinio klausimo

83. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti, ar Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalyje reglamentuojama Austrijos Respublikos teisė tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, ištraukti į pareiškėjos prieglobsčio prašymo nagrinėjimą gali tapti pareiga, jei Reglamente Nr. 343/2003 numatyta įprastinė atsakomybė reikštų EŽTK 3 straipsnio ar 8 straipsnio arba Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnio ar 7 straipsnio pažeidimą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat klausia, kokią reikšmę EŽTT praktika, susijusi su EŽTK 3 ir 8 straipsniais, turi aiškinant Pagrindinių teisių chartijos 4 ar 7 straipsnius.

84. Norint atsakyti į klausimą, ar ir kokiomis sąlygomis Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalyje numatyta teisė prisidėti prie prieglobsčio prašymo nagrinėjimo gali virsti pareiga, reikia remtis jau minėtu Sprendimu *N. S. ir kt.*, kuriame Teisingumo Teismas priėjo prie išvados, kad valstybės narės sprendimas nagrinėti prieglobsčio prašymą pagal Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalį laikytinas nacionaline Reglamento Nr. 343/2003 įgyvendinimo priemone, kaip numatyta Pagrindinių teisių chartijos 51 straipsnio 1 dalyje; tai reiškia, kad valstybės narės, priimdamos tokį sprendimą, turi vadovautis Pagrindinių teisių chartijos reikalavimais³³.

85. Iš to Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad valstybė narė, kurioje yra prieglobsčio prašytojas, už kurio prieglobsčio prašymo nagrinėjimą ji pagal Reglamento Nr. 343/2003 III skyriaus taisykles nėra atsakinga, privalo neperduoti prieglobsčio prašytojo pagal Reglamento Nr. 343/2003 III skyriaus taisykles atsakingai valstybei narei, kai negali nežinoti, kad taip bus pažeistos prieglobsčio prašytojo teisės, įtvirtintos Pagrindinių teisių chartijoje³⁴. Tokiu atveju valstybė narė, kurioje yra prieglobsčio prašytojas, nepažeisdama Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalyje nurodytos teisės pačiai išnagrinėti prašymą, privalo netaikyti III skyriuje nustatyto kriterijaus, pagal kurį už nagrinėjimą yra atsakinga kita valstybė narė, ir įvertinti, ar kuris nors kitas kriterijus leidžia nustatyti kitą valstybę narę,

33 — Sprendimas *N. S. ir kt.* (minėtas 20 išnašoje, 64 ir paskesni punktai).

34 — Ten pat, 94 punktas.

kuri būtų atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą ir kuriai prieglobsčio prašytoją būtų galima perduoti nepažeidžiant jo pagrindinių teisių³⁵. Tačiau valstybė narė, kurioje yra prieglobsčio prašytojas, privalo užtikrinti, kad dėl nepagrįstai ilgai trunkančios atsakingos valstybės narės nustatymo procedūros nebūtų dar labiau pažeistos šio prašytojo pagrindinės teisės. Jei būtina, tokia valstybė narė pati turi išnagrinėti prašymą laikydamosi Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalyje nustatytos tvarkos³⁶.

86. Norint atsakyti į klausimą, kaip, aiškinant ir taikant Pagrindinių teisių chartijos 4 ir 7 straipsnius, atsižvelgti į EŽTT praktiką, susijusią su EŽTK 3 ir 8 straipsniais, reikia remtis Pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnio 3 dalimi. Pagal šią nuostatą Pagrindinių teisių chartijoje nurodytų teisių, atitinkančių EŽTK garantuojamas teises, esmė ir taikymo sritis yra tokia, kaip nustatyta EŽTK. Pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnio 3 dalyje taip pat aiškiai numatyta, kad ši nuostata neklaido ES teisėje numatyti didesnę apsaugą.

87. Kaip jau esu paaškinusi išvadoje byloje *N. S.*³⁷, šią nuostatą reikia aiškinti taip: Pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad būtina užtikrinti, jog tose srityse, kuriose Pagrindinių teisių chartijos nuostatos sutampa su EŽTK nuostatomis, Pagrindinių teisių chartijos garantuojama apsauga nebūtų mažesnė už EŽTK teikiamą apsaugą. Kadangi EŽTK teikiamos apsaugos apimtis ir taikymo sritis yra išaiškinta EŽTT praktikoje, Teisingumo Teismas, aiškindamas atitinkamas Pagrindinių teisių chartijos nuostatas, šią praktiką turėtų laikyti ypač reikšminga ir labai svarbia.

88. Galiausiai į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą, ar tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, vertinant, ar nebuvo nepateisinamai apribotos Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnyje ar 7 straipsnyje įtvirtintos teisės, turi būti taikomos nuo EŽTT praktikos, susijusios su EŽTK 3 ir 8 straipsniais, nukrypstančios „nežmoniško elgesio“ ar „šeimos“ sąvokos, mano nuomone, reikia atsakyti neigiamai.

89. Kaip jau esu paaškinusi³⁸, Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnyje įtvirtinto nežmoniško ar žeminančio elgesio draudimo pažeidimo sąlyga yra pagal intensyvumą ir trukmę pakankamai sunkaus fizinio ar psichinio pobūdžio skausmo ar kančios sukėlimas. Tai reiškia, kad „nežmoniško ar žeminančio elgesio“ sąvoka, vartojama Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnyje, iš esmės sutampa su tokia pat sąvoka, vartojama EŽTK 3 straipsnyje. Juk ir pagal nusistovėjusią EŽTT praktiką tam, kad būtų galima taikyti EŽTK 3 straipsnį, netinkamas elgesys turi būti tam tikro minimalaus sunkumo lygio. Ar toks minimalus sunkumo lygis pasiektas, priklauso nuo visų bylos aplinkybių, be kita ko, ir nuo elgesio trukmės, jo fizinio ir psichinio poveikio, o kai kuriais atvejais ir nuo aukos lyties, amžiaus bei sveikatos būklės³⁹.

90. Klausdamas, kaip aiškinti „šeimos gyvenimo“ sąvoką, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma teiraujasi, ar Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnyje garantuojama tik „tikrojo“ šeimos gyvenimo apsauga, kaip to reikalaujama pagal EŽTT praktiką, susijusią su EŽTK 8 straipsniu, ar Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnis saugo ir šeimos santykius, kurie nėra „tikrasis“ šeimos gyvenimas, kaip jis suprantamas pagal EŽTT praktiką. Šis klausimas pagrindinėje byloje kyla todėl, kad pareiškėja Austrijoje kartu su marčia ir vaikaičiais gyveno ribotą laiką ir šiuo metu kartu su jais nebegyvena.

35 — Ten pat, 96–97 punktai.

36 — Ten pat, 98 punktas.

37 — Žr. mano 2011 m. rugsėjo 22 d. išvadą byloje *N. S.* (minėta 19 išnašoje, pasiūlymo dėl sprendimo rezoliucinės dalies 4 punktas).

38 — Žr. šios išvados 68 punktą.

39 — Žr. 2012 m. sausio 17 d. EŽTT sprendimą *Stanev prieš Bulgariją* (pareiškimas Nr. 36760/06, 202 punktas), 2010 m. birželio 1 d. EŽTT sprendimą *Gäfgen prieš Vokietiją* (pareiškimas Nr. 22978/05, 88 punktas), 2008 m. sausio 30 d. EŽTT sprendimą *Testa prieš Kroatiją* (pareiškimas Nr. 20877/04, 43 punktas) ir 2006 m. liepos 11 d. EŽTT sprendimą *Jalloh prieš Vokietiją* (pareiškimas Nr. 54810/00, 67 punktas).

91. Pagal EŽTT praktiką, susijusią su EŽTK 8 straipsniu, šia nuostata užtikrinama teisė į šeimos gyvenimą, todėl jos taikymo sąlyga yra šeimos egzistavimas. Lemiamą reikšmę čia turi tai, ar atitinkami asmenys gyveno faktinį šeimos gyvenimą⁴⁰; ypač įvertintina tai, ar glaudūs asmeniniai ryšiai faktiškai ir realiai egzistuoja⁴¹.

92. Mano manymu, ši EŽTT praktikoje įsitvirtinusi išaiškinimą, kad pagal EŽTK 8 straipsnį saugomas tik faktinis šeimos gyvenimas, *mutatis mutandis* galima taikyti ir Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnyje įtvirtintai teisei į šeimos gyvenimą. Šiuo atžvilgiu darytina nuoroda į Pagrindinių teisių chartijos paaiškinimus⁴², ypač susijusius su 7 straipsniu, kuriuose pabrėžiama, kad 7 straipsnyje užtikrinamos teisės atitinka teises, garantuojamas EŽTK 8 straipsnyje⁴³. Taigi laikytina, kad ir šeimos gyvenimo, minimo Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnyje, sąlyga yra tarp atitinkamų asmenų faktiškai egzistuojantis glaudus asmeninis ryšys.

VII – Išvada

93. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Asylgerichtshof* pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1. Valstybė narė išimtinėmis aplinkybėmis gali būti įpareigota pasinaudoti savo teise nagrinėti prieglobsčio prašymą dėl humanitarinių priežasčių, laikydamosi 2003 m. vasario 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 343/2003, nustatančio valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus, 15 straipsnio reikalavimų, jei akivaizdu, kad priešingu atveju kiltų rimta grėsmė, jog bus nepateisinamai apribotos Pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintos prieglobsčio prašytojo teisės. Jei tokiu atveju nebūtų pateiktas Reglamento Nr. 343/2003 15 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje minimas prašymas perimti nagrinėjimą, valstybė narė, privalanti perimti nagrinėjimą, privalėtų informuoti kitą prieglobsčio procedūroje dalyvaujančią valstybę narę apie faktines ir teises aplinkybes ir paprašyti duoti sutikimą perimti prieglobsčio procedūros vykdymą.
2. Valstybė narė, kurioje yra prieglobsčio prašytojas, už kurio prieglobsčio prašymo nagrinėjimą ji pagal Reglamento Nr. 343/2003 III skyriaus taisyklės nėra atsakinga, privalo neperduoti prieglobsčio prašytojo pagal Reglamento Nr. 343/2003 III skyriaus taisyklės atsakingai valstybei narei, kai negali nežinoti, kad taip bus pažeistos prieglobsčio prašytojo teisės, įtvirtintos Pagrindinių teisių chartijoje. Tokiu atveju valstybė narė, kurioje yra prieglobsčio prašytojas, nepažeisdama Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalyje nurodytos teisės pačiai išnagrinėti prašymą, privalo netaikyti III skyriuje nustatyto kriterijaus, pagal kurį už nagrinėjimą yra atsakinga kita valstybė narė, ir įvertinti, ar kuris nors kitas kriterijus leidžia nustatyti kitą valstybę narę, kuri būtų atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą ir kuriai prieglobsčio prašytoją būtų galima perduoti nepažeidžiant jo pagrindinių teisių. Tačiau valstybė narė, kurioje yra prieglobsčio prašytojas, privalo užtikrinti, kad dėl nepagrįstai ilgai trunkančios atsakingos valstybės narės nustatymo procedūros nebūtų dar labiau pažeistos šio prašytojo pagrindinės teisės. Jei būtina, tokia valstybė narė turi pati išnagrinėti prašymą laikydamosi Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalyje nustatytos tvarkos.

40 — Žr. 1979 m. birželio 13 d. EŽTT sprendimą *Marckx prieš Belgiją* (pareiškimas Nr. 6833/74, 31 punktas).

41 — Žr. 2010 m. lapkričio 2 d. EŽTT sprendimą *Şerife Yigit prieš Turkiją* (pareiškimas Nr. 3976/05, 93 punktas) ir 2001 m. liepos 12 d. EŽTT sprendimą *K. ir T. prieš Suomiją* (pareiškimas Nr. 25702/94, 150 punktas).

42 — OL C 303, 2007, p. 32. Remdamiesi Pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnio 7 dalimi, Europos Sąjungos ir valstybių narių teismai turi skirti deramą dėmesį išaiškinimams, kurie parengti siekiant nubrėžti chartijos aiškinimo gaires. ESS 6 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje taip pat pažymima Pagrindinių teisių chartijos paaiškinimų reikšmė, aiškinant atskiras Pagrindinių teisių chartijos nuostatas.

43 — Dėl šio principo patvirtinimo žr. 2010 m. spalio 5 d. Sprendimą *McB*. (C-400/10 PPU, Rink. p. I-8965, 53 punktas).

3. Tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, vertinant, ar perdavus pareiškėją valstybei narei, kuri pagal Reglamento Nr. 343/2003 III skyrių yra atsakinga už jo prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nebūtų nepateisinamai apribotos Pagrindinių teisių chartijos 4 ar 7 straipsnyje įtvirtintos teisės, neturi būti taikomos jokios nuo EŽTT praktikos, susijusios su EŽTK 3 straipsniu ir atitinkamai su EŽTK 8 straipsniu, nukrypstančios „nežmoniško elgesio“ ir „šeimos“ sąvokos.